

УДК 336.132:338.43

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V41(2023)-18

Трусова Н. В., доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя, Україна

ORCID: 0000-0001-9773-4534

e-mail: trusova_natalya5@ukr.net

Козак В. М., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя, Україна

ORCID: 0009-0006-0722-0198

e-mail: elevator.kozak@gmail.com

Концептуальні підходи до визначення сутності фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку в умовах цифровізованої екосистеми

Анотація. У статті розглянуто концептуальні підходи до визначення сутності фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку в умовах цифровізованої екосистеми. Концепція фінансової безпеки формує систему захисту життєво необхідних інтересів зацікавлених сторін аграрної сфери шляхом підтримки розвитку та активізації ініціативи до гарантування фінансової спроможності. Визначено, що імплікація тлумачень категоріального апарату щодо забезпечення фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку дозволяє спрямувати пізнавальний процес категорій до симбіозу новосполучень; уможлиблює в обмеженому часовому періоді обґрунтувати базові апріоритичні погляди досвідчених вчених з метою подолання понятійної тавтології. Визначено місце фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку в екосистемі національної безпеки України. Доведено, що під тиском зовнішнього протиріччя, методичний інструментарій призводить в дію функціональний симбіоз новосполучень та визначає сутнісну основу фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку, змінюючи та доповнюючи її складову. Представлено складові визначення фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку. Розроблено концептуальний підхід до визначення сутності фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку в умовах цифровізованої екосистеми, який обмежений вибором цифрових технологій та інструментами захисту фінансових ресурсів в ймовірних кіберінцидентах. Виокремлено інституційне забезпечення фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку України в макро- та локально-регіональних системах. Запропоновано ітераційний симбіоз цілей, задач, функцій та принципів, фінансових важелів та методів забезпечення фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку. З позиції інституційного забезпечення фінансового розвитку суб'єкта, запропоновано авторську інтерпретацію терміну «фінансова безпека суб'єкта агропродовольчого ринку в цифровізованій екосистемі».

Ключові слова: фінансова безпека; фінансові ресурси; фінансова спроможність; суб'єкти агропродовольчого ринку; аграрна сфера.

Trusova Natalia, Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University, Zaporizhzhia, Ukraine

Kozak Vitalii, graduate student of the third (educational and scientific) level of higher education Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University, Zaporizhzhia, Ukraine

Conceptual Approaches to Determining the Essence of the Financial Security of Subjects of the Agro-Food Market in the Conditions of a Digitalized Ecosystem

Abstract. Introduction. The article considers conceptual approaches to determining the essence of the financial security of subjects of the agro-food market in the conditions of a digitalized ecosystem. The concept of financial security forms a system of protection of vital interests of interested parties in the agrarian sphere, supporting the development and activation of the initiative to ensure financial capacity.

Results. It was found out that the application of the interpretations of the categorical apparatus to ensure the financial security of subjects of the agro-food market allows to direct the cognitive process of categories to the symbiosis of new combinations; it makes it possible to substantiate basic a priori views of experienced scientists in a limited period of time in order to overcome conceptual tautology. The place of financial security of subjects of the agro-food market in the national security ecosystem of Ukraine has been determined. It is proved that under the pressure of the external contradiction the methodological toolkit brings into effect the functional symbiosis of new combinations and determines the essential basis of the financial security of subjects of the agro-food market, changing and supplementing its components. The definitions of the components of the financial security of subjects of the agro-food market are presented.

¹Стаття надійшла до редакції: 31.10.2023

Received: 31 October 2023

Conclusions. *A conceptual approach has been developed to determine the essence of the financial security of subjects of the agro-food market in the conditions of a digitalized ecosystem, which is limited by the choice of digital technologies and tools to protect financial resources in probable cyber incidents. The institutional provision of financial security of subjects of the agro-food market of Ukraine in macro and local-regional systems is emphasized. An iterative symbiosis of goals, tasks, functions and principles, financial levers and methods of ensuring the financial security of agro-food market subjects is proposed. From the point of view of the institutional support of the financial development of the subject the author's interpretation of the term "financial security of the agro-food market subject in the digitalized ecosystem" is proposed.*

Keywords: *financial security; financial resources; financial capacity; subjects of the agro-food market; agrarian sphere.*

JEL Classification: *G01; G21; G32; H12; Q14.*

Постановка проблеми. За умови фінансової нестабільності, економічних криз та об'єктивних змін в Україні виникають передумови та потреба в забезпеченні фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку, яким притаманно міжтериторіальні взаємовідносини з фінансовими інститутами для посилення гарантій та покращення безпечного середовища функціонування в умовах впливу загрозливого конфлікту, зокрема під час воєнного конфлікту. Поряд із цим, фундаментальні основи сучасної фінансової думки не дозволяють ставити крапку в дослідженні національних інтересів та призупиняти вишукувати напрями нераціонального управління макро- та локально-регіональними системами суб'єктів агропродовольчого ринку в умовах трансформації фінансової політики, спрямованої на активізацію фінансових процесів в Україні.

Узгодження дій з міжнародними інститутами щодо збалансування цифрової трансформації агропродовольчої сфери, розширення можливостей збереження клієнтоорієнтованої бази, покращення позицій на міжнародному фінансовому ринку, зменшення витрат ведення бізнесу, підвищення конкурентоспроможності – все це повинно реалізовуватись під щільним контролем державно-приватного партнерства в агропродовольчій сфері із виявленням можливих внутрішніх і зовнішніх загроз суб'єктивного та об'єктивного характеру, на тлі яких кіберінциденти в фінансовій сфері суб'єктів агропродовольчого ринку стають найнебезпечнішими. Тому визначення нової формації понятійного апарату щодо фінансової безпеки, потребує виваженого та детального вивчення з метою розроблення ефективного механізму кіберзахисту агропродовольчого сектора через цифрову екосистему, яка уособлює в собі специфічні процеси захисту, які можуть виконуватись лише за умови синергії між бюджетною, інвестиційною, грошово-валютною безпекою, а також кредитно-фінансовою безпекою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Концепція забезпечення фінансової безпеки аграрної сфери у контексті фінансової діяльності суб'єктів агропродовольчого ринку розглядалась як регулююча функція захисту їх життєдіяльності – О. Барановським [1], М. Білик [3], Є. Картузовим [12], І. Комарницьким [15]; як функція розподільчого рівня фінансового

забезпечення галузей агропродовольчої сфери та як пріоритет національних й індивідуальних інтересів суб'єктів з метою подолання фінансових суперечностей, формування капіталу та його використання для макро- та мікрофінансової стабільності – Р. Безус, Н. Дуброва., О. Пащенко [4], Н. Давиденко [6], О. Гривківська [8], О. Гудзь [9], О. Пристемський [21]. Дослідженням напрямів забезпечення фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку, в межах економічної та фінансової теорій, що унормовані критеріями стійкого фінансового стану та формалізованої фіксації методів оцінки стабільної моделі фінансового розвитку займалися такі вчені, як М. Боуріс [27], Дж. Гаспар, П.Васконселос, О. Афонсу [29], С. Левіс [30], К.-Х. Лін, Х.-Л. Ян, Д.-Й. Ліу [31], Н. Трусова [32]. Проте, наукові погляди вчених не охоплюють у повній мірі сучасну закономірність посилення фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку в умовах воєнного конфлікту та розвитку цифровізованого простору. Це складне питання розглядається за окремими елементами та рівнями, що ускладнює його комплексне дослідження для усунення обмежень у трансформації фінансової системи суб'єктів ринку.

Формулювання цілей дослідження. Пріоритетом нашого дослідження є розгляд концептуальних підходів до визначення сутності фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку в умовах цифровізованої екосистеми, які в симбіозі категоріального апарату спрямовані на визначення нової дефініції в фінансовій теорії.

Основні результати дослідження. Становлення України як незалежного суб'єкта міжнародної економічної діяльності та поступове їх включення в глобальний цифровий простір все більшою мірою обумовлено впливом загрозливих економічних чинників, яким притаманна піделементна фінансова залежність. Внаслідок цього, більшого поширення набувають такі поняття як національна, економічна, продовольча та фінансова безпека, а їх імплікація в формуванні стабільного функціонування макро- та локально-регіональних системах держави у світовій цифровізованій екосистемі стає більш суттєвою [14, с.25].

У науковій, правовій і економічній літературі відсутнє єдине чітко визначене поняття «фінансова безпека». Це дає підстави вважати, що багатому арсеналу тлумачень фінансової безпеки властивий

дискусійний характер самого поняття. Початкове вивчення поняття фінансова безпека як елементу фінансових систем держави було запропоновано західними вченими [28; 29; 30; 31], які розглядають фінансову безпеку, як достатню кількість коштів у громадян та домогосподарств, з метою максимально задовольняти свої потреби. Саме через це забезпечується стабільне функціонування фінансової системи країни.

З позиції теоретичний і методологічний підходів, які визначають парадигму наукових досліджень на законодавчій платформі України, фінансова безпека трактується як стан захищеності відповідної системи чи інтересів того чи іншого суб'єкта (особи, суспільства, держави), який характеризується відсутністю загроз або стійкістю до їх впливу, здатністю до розвитку та самовідтворення [16]. Зокрема, В. Шлемко, І. Бінько, В. Мунтіян визначають фінансову безпеку як «такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів; здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання» [17; 25]. З позиції Є. Дмитренко фінансова безпека забезпечує стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз у фінансовій сфері [7]. С позиції концептуальних характеристик фінансової безпеки О. Барановський вважає, що вона базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансово-кредитних інститутів, відображається через систему критеріїв і показників її стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових і золотовалютних резервів; ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин [1].

Така концептуальна характеристика категорії фінансова безпека як аспект збалансованості фінансових ресурсів і прав є засобом гарантування функції захищеності та упорядкованості об'єкта у сфері управління фінансовими ресурсами. Іншим аспектом важливості досліджуваної даного питання є те, що за рахунок фінансових ресурсів покриваються витрати на забезпечення фінансової безпеки загалом і кожного з її складників зокрема. С.Ф. Покропивний визначає, що серед функціональних складників безпеки є фінансовий концепт, як провідник, як «двигун» будь-якої фінансової системи [19].

Закладаючи в основу розуміння фінансової безпеки стан захищеності, зазначене трактування часто відрізняються у мотивувальній частині. Причину це можна віднайти у побудові внутрішньої структури

поняття фінансової безпеки, яка складається з окремих елементів – характеристик. Вони є кількісним та якісним відображенням стану об'єкта забезпечення певний рівень його безпеки. Якісні характеристики орієнтують об'єкт до забезпечення загальними критеріями оцінки: вище чи нижче визначеного рівня. Кількісні характеристики дають відносно чітке уявлення про межі переходу об'єкта з одного рівня фінансової безпеки в інший (цифровий). Отже, фінансова безпека уособлює стан фінансової системи, яка залежна від впливів зовнішніх та внутрішніх чинників, стабільність і стійкість якої символізує здатність до адаптації в цифровізованого простору.

Проте, незважаючи на широке застосування у економічній науці позитивних характеристик даного підходу, він позбавлений механічного переходу від традиційної термінології фінансова безпека до термінології фінансової безпеки в цифровізованій екосистемі та їх складових, а тому містить ряд дискусійних питань, пов'язаних з використанням даного поняття. Це зумовлюють об'єктивну необхідність розробки нових, відмінних від існуючих концептуальних засад фінансової безпеки.

В економічних джерелах зустрічаються трактування категорії фінансова безпека на рівні макро- та локально-регіональної системи реального сектору економіки. Так, Н.Я. Юрків [26, с. 110] дає визначення фінансової безпеки реального сектору економіки в регіональному вимірі як «стійкий стан захищеності регіонів, за якого відсутній, попереджений або нейтралізований вплив дестабілізуючих фінансових чинників на забезпечення стабільності, ефективності та збалансованості розвитку реальних секторів їхніх економік». Автором виокремлюються внутрішні та зовнішні аспекти фінансової безпеки і вказується, що «внутрішня концентрація фінансової безпеки спрямована на стимулювання розвитку, збільшення фінансового потенціалу реального сектору економіки для забезпечення балансу потреб і фінансових можливостей регіонів, з одного боку, та балансу фінансових інтересів їх соціальної, економічної й екологічної сфер – з другого. Зовнішня концентрація фінансової безпеки реального сектору економіки передбачає певну фінансову незалежність та одночасно її поєднання з регіональною й державною» [26, с.101]. Так, Ю. Барський стверджує, що фінансова рівновага в макро- та локально-регіональній систем є результатом сприятливого розв'язання основного фінансового протиріччя між дохідністю, ліквідністю й ризиком та параметрами вартості [2, с. 70]. Тобто, у трактуванні поняття «фінансова безпека» вже чітко звужується до загроз, властивих фінансовій безпеці країни та залежить від стратегічних цілей державної політики (рис. 1).

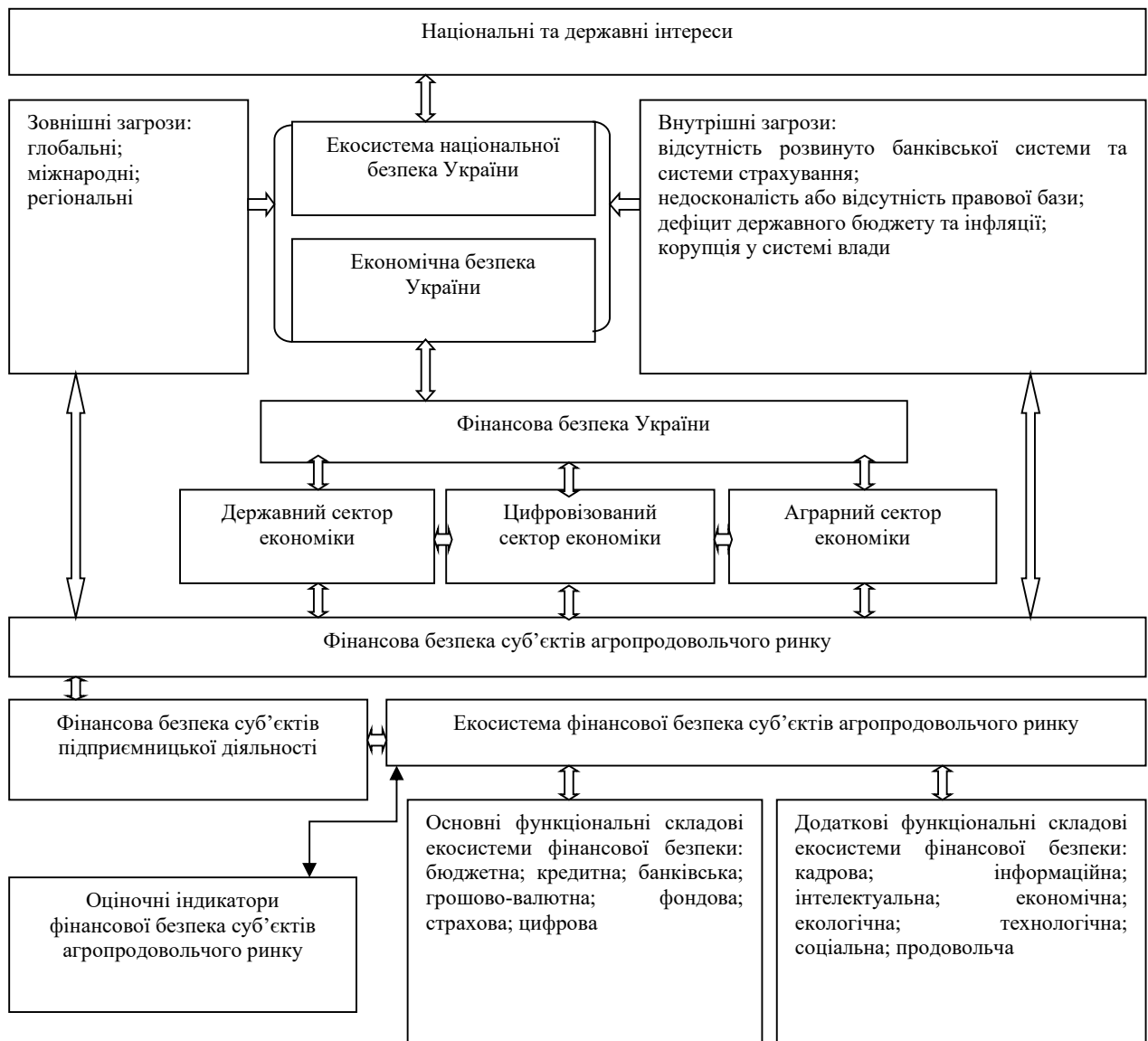

Рисунок 1 – Місце фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку в екосистемі національної безпеки України

Джерело: удосконалено авторами за даними [10; 11; 18; 23]

Високо оцінюючи внесок вищезазначених науковців у дослідженні практичних аспектів забезпечення фінансової безпеки країни варто зосередити увагу на визначенні теоретичних засад забезпечення фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку. На сьогодні є цілий ряд недосліджених питань у цій сфері, зокрема пов'язаних із фінансовою діагностикою та прогнозуванням кризових явищ, вибором фінансових важелів і методів забезпечення фінансової стійкості та ефективності економічної діяльності тощо. Отже, при розгляді підходів до визначення категорії фінансова безпека суб'єктів агропродовольчого ринку важливим є розширення переліку сутнісних характеристик цієї категорії до фінансової гнучкості, фінансової рівноваги, фінансової стійкості через посилення фінансового контролю, що суттєво удосконалює понятійний апарат досліджуваного питання.

Невід'ємною частиною функціонування будь-якого суб'єкта агропродовольчого ринку є наявність фінансових ресурсів, які обумовлюють такі групи фінансово-грошових відносин: пов'язані з формуванням статутного капіталу суб'єкта [22]; пов'язані з формуванням та розподілом грошових доходів (валовий та чистий дохід, прибуток, грошові фонди) [13]; ті, що виникають у суб'єкта ринку з державою з приводу податкових та інших платежів до бюджетних цільових фондів, бюджетного фінансування, одержання субсидій [33]; які виникають між суб'єктами ринку у зв'язку з інвестуванням у цінні папери та одержанням від них доходів, здійсненням пайових внесків та участю в розподілі прибутку від спільної діяльності, одержанням і сплатою штрафних санкцій [20]; які формуються у суб'єкта ринку з банками, страховими компаніями щодо одержання і погашення кредитів, сплатою відсотків за кредит та

інші види послуг, одержанням відсотків за розміщення і зберігання коштів, а також у зв'язку зі страховими платежами та відшкодуваннями за різними видами страхування [34]; ті, що формуються у суб'єкта ринку за рахунок внутрішньогосподарського розподілу доходів [21]; ті, що уособлюють фінансові інтереси суб'єкта з інтересами оточуючого середовища [8].

Фінансову безпеку суб'єкта агропродовольчого ринку більшість науковців розглядають як самостійний об'єкт дослідження через призму результатів діяльності, ефективного використання корпоративних ресурсів, що виражається у найкращих результатах прибутковості й рентабельності бізнесу, оптимальної структури капіталу, норм дивідендних виплат за цінними паперами, а також вартості цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансового стану та перспектив розвитку [2, с. 71]. Виділяють такі умови забезпечення фінансової безпеки суб'єкта агропродовольчого ринку: високий ступінь гармонізації, узгодження наявності у суб'єкта стійкої до загроз фінансової системи, яка спроможна забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, місії та завдань; збалансованість і комплексність фінансових інструментів, що використовуються суб'єктом; постійний розвиток фінансової системи суб'єкта [10, с. 104].

Забезпечення фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку залежить від наявності достовірної, повної і прозорої інформації, яка формується в цифровізованій екосистемі. У цьому контексті особливого значення набувають дослідження концептуальних підходів до визначення трактування категоріального апарату «фінансова безпека суб'єктів агропродовольчого ринку в цифровізованій екосистемі». Аспекти збалансованості фінансових ресурсів (як їх наявності, так і сукупності зобов'язань) виокремлюються при наданні концептуальної характеристики фінансової безпеки. В цьому контексті М. Єрмошенко зазначає, що фінансова безпека уособлює в собі такий стан фінансово-кредитної сфери, який характеризується збалансованістю і якістю системної сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати захист національних фінансових інтересів, достатнім обсягом фінансових ресурсів для суб'єктів агропродовольчого ринку і населення в цілому, – як ефективне функціонування екосистеми національної фінансової системи і соціального розвитку. При цьому, фінансова безпека суб'єктів агропродовольчого ринку розподіляється за секторами (складовими): кредитний, бюджетний, грошово-валютний,

банківський, інвестиційний, фондовий, страховий, - і саме у такій структурі має розвиватись фінансова безпека [10]. На наш погляд, в сучасних умовах теоретичного пізнання понятті «фінансова безпека суб'єктів агропродовольчого ринку» має враховувати дефініцію розвитку мережевого цифровізованого простору в фінансовій системі, що спрямовує свій вплив на всі складові фінансової безпеки. Тому, складова фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку повинна бути доповнена сектором цифровізованої екосистеми (рис. 2).

Поміж цього, О.І. Захаров та П.Я. Пригунов стверджують, що фінансова безпека «складається із здатності суб'єктів агропродовольчого ринку самостійно впроваджувати фінансову стратегію, яка має відповідати загальним цілям корпоративної стратегії в умовах невизначеного, та яка має розвиватись в середовищі цифровізованої екосистеми». Автор вважає, що фінансова безпека в цифровізованій екосистемі є керуючої і керованої системою управління фінансовою рівновагою суб'єкта (організація управлінських дій із захисту, планування, контролю та аналіз фінансовими ресурси в зовнішньому середовищі), з метою зниження рівня загроз і ризиків, а також попередження небажаних результатів фінансової діяльності» [11]. Водночас, О.Л. Пластун, визначає фінансову безпеку в цифровізованій екосистемі як «оцифрування захисних граничних меж стабільного фінансового стану, в якому повинні знаходитись фінансові показники діяльності суб'єкта для реалізації своєї стратегії, що характеризується здатністю протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам» [18, с. 210].

Є.П. Картузова трактує фінансову безпеку в цифровізованій екосистемі як «систему цифрових технологій із попередження критичного фінансового стану, який характеризується, по-перше, збалансованими якісними критеріями фінансових інструментів, що використовуються суб'єктами; по-друге, захисною стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз; по-третє, здатністю фінансової системи суб'єктів ринку забезпечувати реалізацію їх фінансових інтересів, місії і завдань та досягати фінансової рівноваги між обсягом фінансових ресурсів та джерел їх формування; по-четверте, забезпеченням стабільного стану розвитку усієї фінансової системи» [12, с.174].

Таким чином, можна стверджувати, що основною метою фінансової безпеки суб'єкти агропродовольчого ринку в цифровізованій екосистемі є забезпечення гарантій захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз, контроль за ефективним розподілом фінансових ресурсів в поточному та довгостроковому періоді.

Рисунок 2 – Складові визначення фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку

Джерело: удосконалено авторами за даними [1; 10; 33]

З позиції ідентифікації та створення спектра фінансових можливостей, структуризації та побудови певних організаційних форм, стабільного розвитку та ефективного відтворення фінансових ресурсів, фінансова безпека суб'єктів агропродовольчого ринку в цифровізованій екосистемі за позицією Н.В. Трусової, І.О. Чкан, Н.М. Кондрацької, Н.Ю.Захарової та С.О. Осіпенко, думку якої ми поділяємо, «уже сам по собі передбачає функціональне навантаження цифрових технологій на об'єкти фінансової безпеки і визначається «сукупністю оцифрованих фінансових інструментів, що запобігають негативному впливу кіберінцидентів на фінансовий розвиток суб'єкта в середовищі макро- та локально-регіональній системі» [24, с. 154; 32, с. 62; 34, с. 477]. Проте, на нашу думку, цифровізовані фінансові інструменти активізуються внутрішнім середовищем (дохід, валовий прибуток, джерела фінансових ресурсів, активи) та зовнішнім середовищем (інвестиційні компанії, фінансові інститути, фінансові посередники тощо) об'єктів

фінансового потенціалу [5], що ототожнюється із загальним кіберзахистом руху фінансових ресурсів та свідчить про динамічний стан фінансової безпеки суб'єкта в цифровізованій екосистемі.

Для вирішення завдань нашого дослідження, визначено авторську інтерпретацію сутності економічної категорії «фінансова безпека суб'єкта в цифровізованій екосистемі». Вважаємо, що з позиції захисту від загроз та ризиків фінансова безпека суб'єкта в цифровізованій екосистемі – це сукупність оцифрованих фінансових інструментів здатних своєчасно попередити та захистити об'єкти фінансового потенціалу від кіберінцидентів, мобілізувати його фінансові можливості та забезпечити умови для стабільного функціонування суб'єкта. З позиції концептуального підходу щодо інституційного забезпечення фінансового розвитку суб'єкта, запропоновано авторську інтерпретацію терміну «фінансова безпека суб'єкта агропродовольчого ринку в цифровізованій екосистемі» (рис. 3).

Рисунок 3 – Концептуальний підхід до визначення сутності фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку в цифровізованій екосистемі

Джерело: розроблено авторами

Запропонована авторська трактування сутності «фінансова безпека суб'єктів агропродовольчого ринку в цифровізованій екосистемі» має за мету запобігання кризових явищ шляхом попередження негативних тенденцій у їх фінансовому розвитку, нейтралізації ризиків поточної діяльності, що сприятиме активізації формування та ефективного використання фінансових ресурсів.

Висновки. Таким чином, входження України у міжнародну цифрову систему вимагає подальшої перебудови фінансової системи країни, створення відповідних внутрішніх передумов забезпечення фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку, а саме: забезпечення інституційної підтримки національного суверенітету аграрної сфери для розвитку мережі національних аграрних інституцій, які б забезпечували фінансову безпеку в міжнародному

просторі фінансових відносин; оцінювання фінансового потенціалу суб'єктів агропродовольчого ринку з визначенням напрямів його на засадах цифровізованої екосистеми; розроблення та забезпечення реалізації програми міжтериторіальних ініціатив з пріоритетом захисту фінансових інтересів суб'єктів агропродовольчого ринку на засадах ефективної фінансово-кредитної та інвестиційної діяльності, зростання продуктивності праці та якості продукції;

вирішення проблеми зовнішньої заборгованості; формування почуття власної національної гідності, зміцнення національної цифрової екосистеми суб'єктів агропродовольчого ринку та її включення до міжнародних платіжних систем, тобто забезпечення фінансової безпеки валютних потоків, виконання захисних функцій фінансової системи в глобальному просторі.

Література:

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні: методологія оцінки та механізми підтримки. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет. 2004. 247 с.
2. Барський Ю. М. Показники оцінки фінансової безпеки регіонів. *Облік і фінанси*. 2012. №4(58). С.69-74.
3. Білик М. Д. Роль стабільної діяльності підприємств у їх фінансовій безпеці. *Становлення ринкових відносин в Україні*. 2008. № 8(83). С. 129-133.
4. Безус Р.М., Дуброва Н.П., Пащенко О.С. Фінансово-економічна безпека аграрного сектору. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5412>.
5. Борнонос В. Г. Методологічні засади фінансового потенціалу території. Суми: Сумський державний ун-т. 2011. 378 с.
6. Давиденко Н. М. Фінансове забезпечення аграрних формувань. Київ: Компринт. 2013. 249 с.
7. Дмитренко Є. Фінансова безпека держави потребує нормативно-правового регулювання. *Віче*. 2003. №10. С.53-55.
8. Гривківська О.В. Забезпечення фінансової безпеки сільського господарства. Тернопіль: Астон. 2012. 312 с.
9. Гудзь О.І. Методологічна платформа побудови стратегії забезпечення фінансово-фінансової безпеки підприємства. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Фінанси і кредит*. 2013. № 1. С. 7-12.
10. Ермошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. Київ: КНТЕУ, 2001. 309 с.
11. Захаров О.І., Пригунов П.Я. Організація та управління економічною безпекою суб'єктів господарської діяльності. Київ: 2008. 257 с.
12. Картузов Є.П. Визначення фінансової безпеки підприємства: поняття, зміст, значення і функціональні аспекти. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. №8(134). С. 172-182.
13. Кизим М.О., Забродський В.А., Зінченко В.А., Копчак Ю.С. Оцінка та діагностика фінансової стійкості підприємства. Харків: Видавництво «ІНЖЕК». 2003. 276 с.
14. Кириченко О.А., Кудря І.В. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах фінансової кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 10. С.22-26.
15. Комарницький І. Сутність та шляхи забезпечення фінансової безпеки держави. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України. Серія «Економіка, право»*. 2010. № 2(49). С. 22-28.
16. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України. Київ: Академпрес, 2003. 64 с.
17. Мунтіян В.І. Економічна безпека України. Київ: Вид-во КВІЦ, 1999. 462 с.
18. Пластун О.Л. Ключові напрямки розвитку системи фінансової безпеки суб'єктів. Механізм регулювання економіки. 2006. № 4. С.206–213.
19. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства. Київ: КНЕУ, 2001. 528 с.
20. Приказюк О. Прибуток у формуванні фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. *Банківська справа*. 2009. № 2. С. 82-88.
21. Пристемський О.С. Механізм забезпечення фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. *Таврійський науковий вісник. Економічні науки*. 2015. № 90. С. 319-325.
22. Школьник І.О., Червякова С.В. Оцінка капіталізації підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. №5(131). С. 287-297.
23. Сухоруков А.І., Ладюк О.Д. Фінансова безпека держави. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 73 с.
24. Трусова Н.В., Чкан І.О. Кіберзахист банківської системи України в умовах цифрових трансформацій. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. №1(47). С. 151-163.
25. Шлемко В.Т., Бінько І.Ф. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення. Київ: НІСД, 1997. 144 с.
26. Юрків Н.Я. Регіональні чинники фінансової безпеки реального сектору економіки. *Фінанси України*. 2011. №12. С. 99-110.
27. Bouris M. Yellow Brick Road to Your Financial Security. London: Allen & Unwin, 2008. 256 p.
28. Coleman W., Skogstad G., Atkinson M. Paradigm Shifts and Policy Networks: Cumulative Change in Agriculture. *Journal of Public Policy*. 1996. № 16. С. 273-301.
29. Gaspar J., Vasconcelos P., Afonso O. Economic growth and multiple equilibrium: A critical note. *Economic Modelling*. 2014. № 36. С. 157-160.
30. Lewis D. Solomon. Financial security & personal wealth. Transaction Publishers, 2005. 249 p.
31. Ling C.-H., Yang H.-L., Liou D.-Y. The impact of corporate social responsibility on financial performance: Evidence from business in Taiwan. *Technology in Society*. 2009. № 31(1). С. 56-63.
32. Trusova N. Systemic factors of projected financial potential of business entities. *Economic annals – XXI*. 2016. Vol. 161(9-10). P. 61-65.
33. Trusova N.V., Prystemskyi O.S., Hryvkivska O.V., Sakun A.Zh., Kyrylov Yu. Y. Modeling of system factors of financial security of agricultural enterprises of Ukraine. *Regional Science Inquiry*. 2021. Vol. 13(1). P. 169-182.
34. Trusova N.V., Chkan I.O., Kondratska N.M., Zakharova N.Yu., Osypenko S.O. Cybersecurity of the Banking Sector in the Context of Digitalization of the World's Economy. *The Banking Law*. 2023. Vol 140 (9). P. 471-502.

References:

1. Baranovsky, O.I. (2004). Financial security in Ukraine: assessment methodology and support mechanisms. Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics. [in Ukraine].
2. Barsky, Yu. M. (2012). Indicators of assessment of financial security of regions. *Accounting and finance*, 4(58), 69-74. [in Ukraine].
3. Bilyk, M. D. (2008). The role of stable activity of enterprises in their financial security. *Formation of market relations in Ukraine*, 8(83), 129-133. [in Ukraine].
4. Bezus, R.M., Dubrova, N.P. & Pashchenko, O.S. (2016). Financial and economic security of the agricultural sector. *Efficient economy*, 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5412> [in Ukraine].
5. Boronos, V. G. (2011). *Methodological foundations of the financial potential of the territory*. Sumy: Sumy State University. [in Ukraine].
6. Davydenko, N.M. (2013). *Financial support of agrarian formations*. Kyiv: Comprint. [in Ukraine].
7. Dmytrenko, E. (2003). The financial security of the state needs regulatory and legal regulation. *Viche*, 10, 53-55. [in Ukraine].
8. Hryvkivska, O.V. (2012). *Ensuring the financial security of agriculture*. Ternopil: Aston. [in Ukraine].
9. Hudz, O.I. (2013). A methodological platform for building a strategy for ensuring the financial security of the enterprise. Bulletin of the Sumy National Agrarian University. *Finance and Credit*, 1, 7-12. [in Ukraine].
10. Ermoshenko, M.M. (2001). *Financial security of the state: national interests, real threats, security strategy*. Kyiv: KNTEU. [in Ukraine].
11. Zakharov, O.I., Prygunov, P.Ya. (2008). *Organization and management of economic security of business entities*. Kyiv: 2008. [in Ukraine].
12. Kartuzov, E.P. (2012). Definition of financial security of the enterprise: concept, content, meaning and functional aspects. *Actual problems of the economy*, 8(134), 172-182. [in Ukraine].
13. Kyzym, M.O., Zabrodskyi, V.A., Zinchenko, V.A., & Kopchak, Yu.S. (2003). *Assessment and diagnostics of the financial stability of the enterprise*. Kharkiv: "IN-ZHEK" Publishing House. [in Ukraine].
14. Kirichenko, O.A., Kudrya, I.V. (2009). Improving the management of the financial security of enterprises in the conditions of the financial crisis. *Investments: practice and experience*, 10, 22-26. [in Ukraine].
15. Komarnytskyi, I. (2010). The essence and ways of ensuring the financial security of the state. *Scientific Bulletin of the National University of the State Tax Service of Ukraine. Series "Economics, Law"*, 2(49), 22-28. [in Ukraine].
16. Methodological recommendations for assessing the level of economic security of Ukraine (2003). Kyiv: Akadempres. [in Ukraine].
17. Muntiyani, V.I. (1999). *Economic security of Ukraine*. Kyiv: KVIC Publishing House. [in Ukraine].
18. Plastun, O.L. (2006). Key areas of development of the system of financial security of subjects. *Mechanism of economic regulation*, 4, 206-213. [in Ukraine].
19. Pokropivny, S.F. (2001). *Business Economics*. Kyiv: KNEU. [in Ukraine].
20. Prykazyuk, O. (2009). Profit in the formation of financial security of agricultural enterprises. *Banking*, 2, 82-88. [in Ukraine].
21. Prystemsky, O.S. (2015). Mechanism for ensuring financial security of agricultural enterprises. *Taurian Scientific Herald. Economic sciences*, 90, 319-325. [in Ukraine].
22. Shkolnyk, I.O., Chervyakova, S.V. (2012). Evaluation of the capitalization of the enterprise. *Actual problems of the economy*, 5(131), 287-297. [in Ukraine].
23. Sukhorukov, A.I., Ladyuk, O.D. (2007). *Financial security of the state*. Kyiv: Center for Educational Literature. [in Ukraine].
24. Trusova, N.V., Chkan, I.O. (2023). Cyber protection of the banking system of Ukraine in the conditions of digital transformations. *Collection of Scientific Papers of the Dmytro Motorny Technical University (Economic Sciences)*, 1(47), 151-163. [in Ukraine].
25. Shlemko, V.T., Binko, I.F. (1997). *Economic security of Ukraine: essence and directions of provision*. Kyiv: NISD. [in Ukraine].
26. Yurkiv, N.Ya. (2011). Regional factors of financial security of the real sector of the economy. *Finances of Ukraine*, 12, 99-110. [in Ukraine].
27. Bouris, M. (2008). *Yellow Brick Road to Your Financial Security*. London: Allen & Unwin. [in English].
28. Coleman, W., Skogstad, G. & Atkinson, M. (1996). Paradigm Shifts and Policy Networks: Cumulative Change in Agriculture. *Journal of Public Policy*, 16, 273-301. [in English].
29. Gaspar, J., Vasconcelos, P. & Afonso, O. (2014). Economic growth and multiple equilibrium: A critical note. *Economic Modelling*, 36, 157-160. [in English].
30. Lewis, D. Solomon. (2005). *Financial security & personal wealth*. Transaction Publishers. [in English].
31. Ling, C.-H., Yang, H.-L. & Liou, D.-Y. (2009). The impact of corporate social responsibility on financial performance: Evidence from business in Taiwan. *Technology in Society*, 31(1), 56-63. [in English].
32. Trusova, N. (2016). Systemic factors of projected financial potential of business entities. *Economic annals – XXI*, 161(9-10), 61-65. [in English].
33. Trusova, N.V., Prystemskyi, O.S., Hryvkivska, O.V., Sakun, A.Zh. & Kyrilov, Yu. Y. (2021). Modeling of system factors of financial security of agricultural enterprises of Ukraine. *Regional Science Inquiry*, 13(1), 169-182. [in English].
34. Trusova, N.V., Chkan, I.O., Kondratska, N.M., Zakharova, N.Yu. & Osypenko, S.O. (2023). Cybersecurity of the Banking Sector in the Context of Digitalization of the World's Economy. *The Banking Law*, 140 (9), 471-502. [in English].

